

«Сейфуллин оқулары – 18: « Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: « Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.І, Ч.V. - Б. 5-7

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖОБАЛАРЫНА ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕРІ

*Айдарқызы С., 1-ші
курс магистрі*

*С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-
Сұлтан қ.*

Бизнесті ақпараттандыру – бұл тұтастай басқаруды үздіксіз жетілдіру процесі. Сондықтан, компанияны автоматтандыруға салынған инвестицияларды бағалау үшін жобалардың сәттілігімен және тәуекел факторларымен танысу керек, сонымен қатар ақпараттық жүйенің шығындары мен алынған пайданы көзқарас тұрғысынан салыстыру маңызды, ол қаржылық және ұйымдастырушылық перспективалары.

Ақпараттық технология (АТ) - жобаны іске асыруды инвестициялық жоба ретінде қарастыруға болады, бірақ қаржылық нәтиже онша айқын емес және тәуекелдер жоғары. АТ-жоба әлдеқайда өршіл, өйткені ол тек бастапқы қаржылық инвестицияны ғана емес, іске асырудан кейінгі кезеңдерді де ескереді. Кез келген АТ-ны енгізу алдында міндетті талап оның экономикалық негіздемесі болуы шарт, осы жобаны пайдалануды инвестициялау арқылы алуға болатын нәтижені табу керек [1].

Экономикалық тиімділік көрсеткіштерін есептегеннен кейін келесі бағыттар бойынша нәтижені қарастыру қажет:

1. Техникалық. Ол өндірістік операциялардың, машиналардың, жүйелердің көрсеткіштерімен анықталады.

2. Экономикалық. Ол өнімді өткізуден түскен пайданың ұлғаюымен анықталады.

3. Әлеуметтік. Ол халықтың қанағаттану дәрежесімен және оның өмір сүру деңгейіне әсерімен анықталады.

Кәсіпорында АТ жобаларының экономикалық тиімділігін бағалаудың бірнеше әдістері бар. Олардың негізгілері: қаржылық (немесе сандық), сапалық, сонымен қатар ықтималдық.

Қаржылық әдістер дисконттау принципіне негізделген, дисконттау мөлшерлемесі кірістер ағындарына да, шығыстарға да қолданылады.

Дисконттау – барлық төлемдердің құнын белгілі бір уақытқа дейін жеткізу арқылы ақша ағынының құнын анықтау. Дисконттау уақыт факторын ескере отырып, ақша құнын есептеудің негізі болып табылады [2].

Қаржылық әдістерді қолданудың екі негізгі тәсілі бар:

- жәрдемақыларды ұлғайту шамасын бағалау, яғни. белгілі бір уақыт аралығында АТ жүйесінің жұмыс істеуі нәтижесінде алуға жоспарланған кірістің ұлғаюы мен сол уақыт аралығында оны әзірлеуге, енгізуге және пайдалануға кеткен шығындар арасындағы айырмашылық есептеледі;

- таза шығындарды үнемдеуді бағалау, яғни. айырмашылық белгілі бір кезеңдегі АТ жүйесін енгізу нәтижесінде күтілетін шығындардың төмендеуі (өтеу мерзімі) мен оны әзірлеуге, енгізуге және сол уақыт кезеңінде пайдалануға жұмсалған шығындар арасында есептеледі.

Осы екі тәсілді кешенді қолдану АТ жүйесін енгізудің перспективалық тиімділігінің толық бейнесін береді, алайда, нақты ақпараттың болмауы және соның салдарынан болжамды бағалаулар есептеуді бұрмалауы мүмкін.

Сапалық бағалау әдістері, бұл топтың әдістерінде сандық есептеулерді персонал мен процестердің құндылығын анықтауға мүмкіндік беретін субъективті және сапалық бағалаулармен толықтыру көзделеді. Олардың барлығы бір идеяға негізделген - мақсаттар, басымдықтар және олар үшін көрсеткіштер [3].

1-ші суретте АТ-ға инвестициялардың экономикалық тиімділігін бағалау әдістерінің классификациясы ұсынылған.

Сурет-1. АТ экономикалық тиімділігін бағалау әдістерінің классификациясы

Ескертпе – сурет [3] дереккөздің негізінде әзірлеген.

Ықтималдық әдістер, бұл әдістер тәуекелдің ықтималдығын бағалау үшін статистикалық және математикалық модельдерді пайдаланады. Жалпы, бұл әдістердің екеуі ғана бар: қолданбалы ақпараттық экономика және опциондардың әділ бағасы [4].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Экономика және қаржы. - Ат жобаларының тиімділігін бағалау [Электрондық ресурс] URL: <http://dssclub.com.ua/categories/economics/2020-03-19-09-57-47.html>

2. АТ жобаларын бағалаудың негізгі әдістері [электрондық ресурс] URL: <http://clblog.ru/2011/08/06/osnovnye-metody-ocenki-it-proektov>.

3. Сторожева Е. В. ЖОО-ның қосымша білім беру құрылымында студенттердің экономикалық сауаттылығын қалыптастыру үдерісін модельдеу / Е. В. Сторожева, А. С. Валеев, Т. В. Кружилина, А. Н. Сергеев // Сібір педагогикалық журналы. - Новосибирск: Новосибирск мемлекеттік педагогикалық университеті. - 2020. - № 12. – Б.176-782.

4. Tatiana I. B. , Eugeny O. K. , Nataliya V. D. , Natalia P. M. “Cluster Management in the Regional Economy of the Russia: Formation and Development”, International Journal of Applied Business and Economic Research ISSN: 0972-7302 vol.15, num. 11, 2017 URL: <https://istina.msu.ru/download/70554816/1dkVom:5weolvJiLr-vw2isc2pozTXZ2-I/>

Ғылыми жетекші: аға оқытушы, т.ғ.к. Дагмирзаев О.А.